

1. VAJA IZ TRDNOSTI

(linearna algebra - ponovitev, Kroneckerjev δ_{ij} , permutacijski simbol e_{ijk})

NALOGA 1: Zapiši vektor $\mathbf{a} = [1, -2, 5, 1]^\top$ kot linearno kombinacijo vektorjev $\mathbf{e}_1 = [1, 1, 1, 0]^\top$, $\mathbf{e}_2 = [1, 2, 3, 1]^\top$, $\mathbf{e}_3 = [2, -1, 1, -1]^\top$ in $\mathbf{e}_4 = [0, 0, 0, 1]^\top$.

Rešitev: [Rešitev v MATLABU V01N01.m] $\mathbf{a}(\mathbf{e}) = -6\mathbf{e}_1 + 3\mathbf{e}_2 + 2\mathbf{e}_3$

NALOGA 2: Preveri, da so vektorji $\mathbf{e}_1 = [1, 0, 0, 0]^\top$, $\mathbf{e}_2 = [1, 1, 0, 0]^\top$, $\mathbf{e}_3 = [1, 1, 1, 0]^\top$ in $\mathbf{e}_4 = [1, 1, 1, 1]^\top$ baza vektorskega prostora \mathbb{R}^4 . Določi koordinate vektorja $\mathbf{a} = [2, -3, 1, 5]^\top$ v tej bazi. Kakšne so koordinate vektorja \mathbf{a} v bazi $\mathbf{f}_1 = [1, 1, -1, 1]^\top$, $\mathbf{f}_2 = [1, -1, -1, 1]^\top$, $\mathbf{f}_3 = [1, 1, 1, 1]^\top$ in $\mathbf{f}_4 = [-1, 1, 1, 1]^\top$?

Rešitev: $\mathbf{a}(\mathbf{e}) = [5, -4, -4, 5]^\top$, $\mathbf{a}(\mathbf{f}) = [-2, 4, \frac{3}{2}, \frac{3}{2}]^\top$

NALOGA 3: V prostoru \mathbb{R}^4 so dani vektorji $\mathbf{e}_1 = [1, 2, 0, 1]^\top$, $\mathbf{e}_2 = [-1, 2, 1, 0]^\top$ in $\mathbf{e}_3 = [0, 3, 1, 1]^\top$. Dopolni jih do baze prostora \mathbb{R}^4 .

Rešitev: Na primer $\mathbf{e}_4 = [0, 0, 0, 1]^\top$.

NALOGA 4: Prepričaj se, da sestavljajo vektorji $\mathbf{e}_1 = [1, 2, 1, 3]^\top$, $\mathbf{e}_2 = [-1, 3, 2, 1]^\top$, $\mathbf{e}_3 = [0, 5, 3, 4]^\top$ in $\mathbf{e}_4 = [2, -1, -1, 2]^\top$ podprostor razsežnosti 2 v prostoru \mathbb{R}^4 .

NALOGA 5: Določi parameter $a \in \mathbb{R}$ tako, da bo vektor $\mathbf{a} = [-1, a + 2, -2, a^2 + a + 1]^\top$ pripadal podprostoru, razpetemu z vektorji $\mathbf{e}_1 = [1, 0, 2, 4]^\top$, $\mathbf{e}_2 = [3, 1, 1, 2]^\top$ in $\mathbf{e}_3 = [5, 1, 5, 3]^\top$.

Rešitev: $a = -2$

NALOGA 6: Naj bosta M in N podprostora v \mathbb{R}^5 . Podprostor M je napet na vektorjih $\mathbf{e}_1 = [1, 0, 0, 0, -1]^\top$ in $\mathbf{e}_2 = [1, 1, 1, 1, 1]^\top$, podprostor N pa na vektorjih $\mathbf{f}_1 = [-1, -1, 0, 0, 1]^\top$, $\mathbf{f}_2 = [3, 2, 2, 2, 1]^\top$ in $\mathbf{f}_3 = [1, 0, 2, 2, 3]^\top$. Določi bazo podprostora $M \cap N$.

Rešitev: [Rešitev v MATLABU V01N06.m] $M \cap N = \{\lambda \mathbf{f}_2 \mid \lambda \in \mathbb{R}\}$

NALOGA 7: Zapiši polinom $f(t) = t^2 + 4t - 3$ kot linearno kombinacijo polinomov $p_1(t) = t^2 - 2t + 5$, $p_2(t) = 2t^2 - 3t$ in $p_3(t) = t + 3$.

Rešitev: $f = -3p_1 + 2p_2 + 4p_3$

NALOGA 8: V vektorskem prostoru $P_4(\mathbb{R})$ imamo podprostora $U = \{p \in P_4(\mathbb{R}) \mid p''(0) = p'(0) = 0\}$ in $V = \{p \in P_4(\mathbb{R}) \mid p'(1) = p(1) = 0\}$. Pokaži, da sta U in V podprostora v $P_4(\mathbb{R})$ in poišči po eno od baz za podprostora $U + V$ in $U \cap V$.

Rešitev: Podprostor $U + V = P_4(\mathbb{R})$ in zanj lahko vzamemo standardno bazo $1, t, t^2, t^3$ in t^4 . Baza za $U \cap V$ pa je polinom $1 - 4t^3 + 3t^4$.

NALOGA 9: Naj bosta $U = L\{[0, -1, 1, -1, 0]^\top, [1, 0, 0, 0, 1]^\top\}$ in $V = \{\mathbf{x} = [x_1, x_2, x_3, x_4, x_5]^\top \in \mathbb{R}^5 \mid x_1 + 2x_2 + x_3 + x_4 + x_5 = 0, -x_1 + x_3 + x_4 + x_5 = 0\}$ podprostora v \mathbb{R}^5 . Določi po eno od baz za V in $U \cap V$.

Rešitev: Baza za podprostor V sta npr. vektorja $[-1, 1, -1, 0, 0]^\top$ in $[0, 0, 0, 1, -1]^\top$, za $U \cap V$ pa vektor $[-1, 1, -1, 1, -1]^\top$.

NALOGA 10: Dani sta matriki

$$[A] = \begin{bmatrix} 1 & 0 & 1 \\ 0 & 1 & 1 \\ 1 & 0 & 1 \end{bmatrix}, \quad [B] = \begin{bmatrix} 1 & 0 & 1 \\ 0 & 1 & 0 \\ 1 & 1 & 1 \end{bmatrix}.$$

Naj bo $U = \{[X] \in M_3(\mathbb{R}) \mid [A] \cdot [X] = [X] \cdot [A]\}$ in $V = \{[X] \in M_3(\mathbb{R}) \mid [B] \cdot [X] = [X] \cdot [B]\}$. Pokaži, da sta množici U in V vektorska podprostor v $M_3(\mathbb{R})$ in poišči baze prostorov U, V in $U \cap V$.

Rešitev:

NALOGA 11: Naj bo $[A] = \begin{bmatrix} 1 & 1 \\ 1 & -1 \end{bmatrix}$ in $V = \{[X] \in M_2(\mathbb{R}) \mid \det([A] + [X]) = \det[A] + \det[X]\}$. Pokaži, da je V vektorski podprostor v $M_2(\mathbb{R})$ in določi njegovo dimenzijo in eno od baz.

NALOGA 12: Izračunaj determinanti

$$\begin{vmatrix} 1 & 0 & 0 & -1 \\ 2 & 3 & 4 & 7 \\ -3 & 4 & 5 & 9 \\ -4 & -5 & 6 & 1 \end{vmatrix}, \quad \begin{vmatrix} 1 & 2 & 3 & 4 \\ 3 & 6 & 8 & 11 \\ 7 & 13 & 20 & 26 \\ 31 & 23 & 55 & 42 \end{vmatrix}.$$

Rešitev:[Rešitev v MATLABU V01N12.m] 216, 5

NALOGA 13: Izračunaj determinanto n -tega reda

$$\begin{vmatrix} -n & 0 & 0 & \dots & 0 & 1 \\ 0 & -n & 0 & \dots & 0 & 1 \\ \dots & \dots & \dots & \dots & \dots & \dots \\ 0 & 0 & 0 & \dots & -n & 1 \\ 1 & 2 & 3 & \dots & n-1 & 1 \end{vmatrix}.$$

Rešitev: $\frac{1}{2}(-n)^{n-1}(n+1)$

NALOGA 14: Izračunaj determinanto z rekurzijsko formulo:

$$\begin{vmatrix} -2 & 1 & 0 & 0 & \dots & 0 & 0 & 0 & 0 \\ 1 & -2 & 1 & 0 & \dots & 0 & 0 & 0 & 0 \\ 0 & 1 & -2 & 1 & \dots & 0 & 0 & 0 & 0 \\ \dots & \dots & \dots & \dots & \dots & \dots & \dots & \dots & \dots \\ 0 & 0 & 0 & 0 & \dots & 0 & 1 & -2 & 1 \\ 0 & 0 & 0 & 0 & \dots & 0 & 0 & 1 & -2 \end{vmatrix}.$$

Rešitev: $D_n = (-1)^n(n+1)$

NALOGA 15: Dana je matrika $[A] = \begin{bmatrix} 1 & 1 \\ 1 & 1 \end{bmatrix}$. Izračunaj $[A]^n$ in rezultat preveri z indukcijo.

NALOGA 16: Določi rang matrik

$$\begin{bmatrix} 1 & 3 & 7 & 5 & 2 \\ 4 & 1 & -1 & 0 & 0 \\ 2 & 0 & 1 & 3 & -2 \\ 2 & 4 & 3 & 0 & 1 \end{bmatrix}, \quad \begin{bmatrix} 1 & 3 & -2 & 1 \\ 2 & -1 & 3 & 4 \\ 3 & -5 & 8 & 7 \end{bmatrix}.$$

Rešitev:[Rešitev v MATLABU V01N16.m] 4, 2

NALOGA 17: Dani sta matriki

$$[A] = \begin{bmatrix} 1 & 2 \\ 2 & 4 \end{bmatrix}, \quad [B] = \begin{bmatrix} a & b \\ -1 & 1 \end{bmatrix}.$$

Kakšna zveza mora veljati med parametroma a in b , da bosta matriki $[A]$ in $[B]$ ekvivalentni? Določi parametra a in b tako, da bosta matriki $[A]$ in $[B]$ podobni. Izračunaj tudi matriko $[P]$, za katero je $[A] = [P] \cdot [B] \cdot [P]^{-1}$.

Rešitev: Matriki sta ekvivalentni, če je $b = -a$, podobni pa pri $a = -b = 4$.

NALOGA 18: Za vsako realno število a izračunaj rang matrik

$$[A] = \begin{bmatrix} 2 & 2 & 1 \\ 2 & a+1 & 2 \\ 3 & 3 & 3 \end{bmatrix}, \quad [B] = \begin{bmatrix} 1 & -1 & -2 \\ -a & 3 & 1+a \\ -2-a & 4 & 5+a \end{bmatrix}$$

in pokaži, da sta matriki $[A]$ in $[B]$ ekvivalentni.

Rešitev: Za $a \neq 1$ je rang obeh matrik enak 3, za $a = 1$ pa 2.

NALOGA 19: Pokaži, da za kvadratni matriki $[A]$, $[B]$ velja $([A] \cdot [B])^\top = [B]^\top \cdot [A]^\top$. Če sta matriki $[A]$, $[B]$ še obrnljivi, je matrika $[A] \cdot [B]$ obrnljiva in je $([A] \cdot [B])^{-1} = [B]^{-1} \cdot [A]^{-1}$. Dokaži tudi, da velja $([A]^\top)^{-1} = ([A]^{-1})^\top$! Pokaži, da inverzna operacija ohranja simetrijo (poševno simetrijo) matrike.

NALOGA 20: Za kvadratno matriko lahko definiramo sled matrike $[A]$ kot $\text{tr}([A]) = a_{11} + \dots + a_{nn}$. Pokaži, da je sled linearen operator. Pokaži, da je $\text{tr}([A] \cdot [B]) = \text{tr}([B] \cdot [A])$. Če je $[Q]$ obrnljiva, pokaži, da je $\text{tr}([Q]^{-1} \cdot [A] \cdot [Q]) = \text{tr}([A])$. Če je $[A]$ simetrična $[B]$ pa poševno simetrična matrika, potem je $\text{tr}([A] \cdot [B]) = 0$.

NALOGA 21: Reši sistem enačb

$$\begin{aligned} x_1 - 2x_2 + x_3 + x_4 + 1 &= 0 \\ 2x_1 + x_2 - x_3 - x_4 - 2 &= 0 \\ x_1 + 2x_2 - x_3 - x_4 - 3 &= 0 \\ 3x_1 + x_2 + x_3 - 2x_4 - 4 &= 0. \end{aligned}$$

Rešitev: [Rešitev v MATLABU V01N21.m] $\mathbf{x} = [1, 2, 1, 1]^\top$

NALOGA 22: Poišči splošno rešitev sistema

$$\begin{aligned} 3x_1 - 2x_2 - x_3 - x_4 &= 1 \\ 6x_1 - 4x_2 + 4x_3 + 3x_4 &= 3 \\ 3x_1 - 2x_2 + 5x_3 + 4x_4 &= 2 \\ 9x_1 - 6x_2 + 3x_3 + 2x_4 &= 4. \end{aligned}$$

Rešitev: [Rešitev v MATLABU V01N22.m] $\mathbf{x} = [0, 0, 6, -7]^\top + \alpha_1 [1, 0, -15, 18]^\top + \alpha_2 [0, 1, 10, -12]^\top$, $\alpha_1, \alpha_2 \in \mathbb{R}$

NALOGA 23: Zapiši rešitev sistema linearnih enačb

$$\begin{aligned} (1+a)x_1 + x_2 + x_3 &= 1 \\ x_1 + (1+a)x_2 + x_3 &= a \\ x_1 + x_2 + (1+a)x_3 &= a^2 \end{aligned}$$

glede na parameter $a \in \mathbb{R}$.

Rešitev: Pri $a = -3$ in $a = 0$ sistem ni rešljiv, pri vseh drugih vrednostih parametra a pa imamo rešitev $\mathbf{x} = \frac{1}{a(a+3)} [2 - a^2, 2a - 1, a^3 + 2a^2 - a - 1]^\top$.

NALOGA 24: Določi razsežnost in eno od baz prostora rešitev sistema homogenih enačb podanega z matriko

$$[A] = \begin{bmatrix} 0 & a & 2a & 1 \\ a & 0 & 1 & a \\ a-1 & a & a+1 & a \\ a & -1 & -1 & 0 \end{bmatrix}$$

glede na parameter $a \in \mathbb{R}$.

Rešitev: Za $a = 0$ imamo le trivialno rešitev, za $a \neq 0$ imamo dvoparametrično rešitev.

NALOGA 25: Reši matrično enačbo $[A] \cdot [X] + [B] = [0]$, kjer sta matriki

$$[A] = \begin{bmatrix} 1 & a & b \\ 0 & 1 & 0 \\ 0 & 0 & 1 \end{bmatrix}, \quad [B] = \begin{bmatrix} 1 & 2 & 1 \\ 3 & 0 & 0 \\ 0 & 0 & 4 \end{bmatrix}.$$

Rešitev: $[X] = \begin{bmatrix} 3a-1 & -2 & 4b-1 \\ -3 & 0 & 0 \\ 0 & 0 & -4 \end{bmatrix}$

NALOGA 26: Podana je matrična enačba

$$\begin{bmatrix} 2 & 1 \\ 1 & 2 \end{bmatrix} \cdot [X] - [X] \cdot \begin{bmatrix} a & -1 \\ 1 & 1 \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} 1 & 1 \\ 1 & -1 \end{bmatrix}.$$

Za katere vrednosti parametra a je enačba rešljiva? Določi matriko $[X]$ za $a = 1$.

Rešitev: $a \neq \frac{7}{2}$, $[X](1) = \frac{1}{5} \begin{bmatrix} 7 & -1 \\ -3 & -1 \end{bmatrix}$

NALOGA 27: Izračunaj lastne vrednosti in lastne vektorje matrik

$$A = \begin{bmatrix} 2 & -1 & 0 \\ -1 & 2 & 0 \\ 0 & 0 & 0 \end{bmatrix}, \quad B = \begin{bmatrix} 1 & 0 & 0 \\ 0 & 1 & 0 \\ 0 & 0 & 0 \end{bmatrix}, \quad C = \begin{bmatrix} 1 & 1 & 0 \\ 0 & 1 & 0 \\ 0 & 0 & 0 \end{bmatrix}.$$

Rešitev:[Rešitev v MATLABU V01N27.m]

NALOGA 28: Izračunaj:

- $\sum_i \delta_{ii}$,
- $\sum_i \sum_j \delta_{ij} \delta_{ij}$,
- $\sum_i \sum_j \sum_k \delta_{ij} \delta_{ik} \delta_{jk}$,
- $\sum_j \delta_{ij} \delta_{jk}$,
- $\sum_i \delta_{ij} A_{ik}$,
- $\sum_i \sum_j \sum_k e_{ijk} e_{kij}$,
- $\sum_j \sum_k e_{ijk} a_j a_k$,

kjer sta e permutacijski simbol, δ pa Kroneckerjev delta.

Rešitev: $\sum_i \delta_{ii} = 3$, $\sum_i \sum_j \delta_{ij} \delta_{ij} = 3$, $\sum_i \sum_j \sum_k \delta_{ij} \delta_{ik} \delta_{jk} = 3$, $\sum_j \delta_{ij} \delta_{jk} = \delta_{ik}$, $\sum_i \delta_{ij} A_{ik} = A_{jk}$, $\sum_i \sum_j \sum_k e_{ijk} e_{kij} = 6$, $\sum_j \sum_k e_{ijk} a_j a_k = 0$.

NALOGA 29: Dokaži veljavnost identitet

- $\mathbf{a} \times (\mathbf{b} \times \mathbf{c}) = (\mathbf{a} \cdot \mathbf{c}) \mathbf{b} - (\mathbf{a} \cdot \mathbf{b}) \mathbf{c}$,
- $(\mathbf{a} \times \mathbf{b}) \cdot \mathbf{a} = 0$.

NALOGA 30: Dokaži veljavnost identitete

$$e_{pqs} e_{mnr} = \begin{vmatrix} \delta_{mp} & \delta_{mq} & \delta_{ms} \\ \delta_{np} & \delta_{nq} & \delta_{ns} \\ \delta_{rp} & \delta_{rq} & \delta_{rs} \end{vmatrix},$$

NALOGA 31: Z uporabo rešitve gornje naloge dokaži veljavnost identitet

$$\sum_s e_{pqs} e_{snr} = \delta_{pn} \delta_{qr} - \delta_{pr} \delta_{qn},$$

$$\sum_q \sum_s e_{pqs} e_{sqr} = -2 \delta_{pr}.$$

NALOGA 32: Izračunaj lastne vrednosti in pripadajoče lastne vektorje matrike

$$[A] = \begin{bmatrix} 3 & -1 & 0 \\ -1 & 3 & 0 \\ 0 & 0 & 1 \end{bmatrix}.$$

Pokaži, da imata matriki $[A]$ in $[A]^2$ enake lastne vektorje.

Rešitev: Lastne vrednosti so $\lambda_1 = 1$, $\lambda_2 = 2$, $\lambda_3 = 4$. Lastni vektorji so $[e_1] = [0, 0, 1]^T$, $[e_2] = \frac{\sqrt{2}}{2} [1, 1, 0]^T$, $[e_3] = \frac{\sqrt{2}}{2} [1, -1, 0]^T$.

NALOGA 33: Dokaži trditev: Lastni vektorji simetrične matrike, ki pripadajo različnim lastnim vrednostim, so pravokotni med seboj.

NALOGA 34: Z uporabo dejstva, da imata simetrični matriki $[T]$ in $[T]^2$ enake lastne vektorje, izračunaj $\sqrt{[T]}$ za matriko

$$[T] = \begin{bmatrix} 5 & -1 & -1 \\ -1 & 4 & 0 \\ -1 & 0 & 4 \end{bmatrix}.$$

Rešitev:

$$\sqrt{[T]} = 0.402 \begin{bmatrix} 5.414 & -0.586 & -0.586 \\ -0.586 & 4.863 & -0.035 \\ -0.586 & -0.035 & 4.863 \end{bmatrix}$$

NALOGA 35: Z uporabo rezultata

$$\det [A] = e_{ijk} A_{1i} A_{2j} A_{3k}$$

pokaži veljavnost

$$\det([A] [B]) = \det[A] \det[B].$$

NALOGA 36: Naj velja

$$[B] = [Q]^T [A] [Q],$$

kjer je $[Q]$ ortogonalna matrika (rotacija). Pokaži, da veljajo enakosti

$$\begin{aligned} \sum_i A_{ii} &= \sum_i B_{ii} \\ \sum_i \sum_j A_{ij} A_{ij} &= \sum_i \sum_j B_{ij} B_{ij}, \\ \sum_i \sum_j \sum_k \sum_p e_{ijk} e_{kjp} A_{ip} &= \sum_i \sum_j \sum_k \sum_p e_{ijk} e_{kjp} B_{ip}, \\ \sum_i A_{ii} &= I_1^{[A]} = I_1^{[B]} = \sum_i B_{ii}, \\ \frac{1}{2} \sum_i \sum_j (A_{ii} A_{jj} - A_{ij} A_{ji}) &= I_2^{[A]} = I_2^{[B]} = \frac{1}{2} \sum_i \sum_j (B_{ii} B_{jj} - B_{ij} B_{ji}), \\ \det([A]) &= I_3^{[A]} = I_3^{[B]} = \det([B]). \end{aligned}$$

NALOGA 37: Naj veljata enakosti $\dot{\mathbf{u}} = \boldsymbol{\omega} \times \mathbf{u}$ in $\dot{\mathbf{v}} = \boldsymbol{\omega} \times \mathbf{v}$, kjer smo s piko označili odvod po času. Pokaži da velja

$$\frac{d(\mathbf{u} \times \mathbf{v})}{dt} = \boldsymbol{\omega} \times (\mathbf{u} \times \mathbf{v}).$$

NALOGA 38: V prostor postavimo kartezijski koordinatni sistem z bazo $\mathbf{e}_x, \mathbf{e}_y, \mathbf{e}_z$. Novi bazi dobimo na sledeč način:

- Vektorja \mathbf{e}_x in \mathbf{e}_y najprej zavrtimo v smeri vektorja \mathbf{e}_z za kot $\alpha = 30^\circ$. Bazni vektorji $\mathbf{e}_x, \mathbf{e}_y, \mathbf{e}_z$ preidejo v nove bazne vektorje $\mathbf{e}'_x, \mathbf{e}'_y, \mathbf{e}'_z$.
- Bazne vektorje zavrtimo za kot $\alpha = 30^\circ$ okrog enotskega vektorja $\mathbf{e}_d = \frac{\sqrt{3}}{3}(\mathbf{e}_x + \mathbf{e}_y + \mathbf{e}_z)$. Bazni vektorji $\mathbf{e}_x, \mathbf{e}_y, \mathbf{e}_z$ preidejo v nove bazne vektorje $\mathbf{e}_x^*, \mathbf{e}_y^*, \mathbf{e}_z^*$.

Določi rotacijski matriki $[R]$ za oba primera.

Namig za drugi primer: Rotacija v prostoru je določena z enotskim vektorjem \mathbf{e}_n in kotom zasuka α . Naj bo \mathbf{e}_n podan v Kartezijskem koordinatnem sistemu z bazo $\mathbf{e}_1 \equiv \mathbf{e}_x, \mathbf{e}_2 \equiv \mathbf{e}_y, \mathbf{e}_3 \equiv \mathbf{e}_z$ tj. $\mathbf{e}_n = n_1 \mathbf{e}_1 + n_2 \mathbf{e}_2 + n_3 \mathbf{e}_3 = n_i \mathbf{e}_i$. Definiramo matriko

$$[N] = \begin{bmatrix} 0 & -n_3 & n_2 \\ n_3 & 0 & -n_1 \\ -n_2 & n_1 & 0 \end{bmatrix}.$$

Potem rotacijsko matriko $[R]$ lahko zapišemo z enačbo

$$[R] = [I] + \sin \alpha [N] + (1 - \cos \alpha) [N]^2.$$